

transparant

EDITORIAAL

Terwijl ik dit schrijf zijn er de naweën van de aardbeving in Haïti en van de benoeming van monseigneur Léonard, zijn er rellen in Brussel, ... is het Lichtmis. De dagen worden weer langer en geven meer licht. Lichtmis als hoopgevende verwijzing naar het Licht dat Jezus zelf is voor deze wereld. 'Het wonder van een gewoonlijk licht', dicht Anton van Wilderode. Licht dat we blijkbaar sterk nodig hebben in kerk en samenleving.

Straks als u dit leest is het veertigdagentijd. Voor christenen een tijd van herbronning, loslaten van de ballast die zich in het gewone dagelijks bestaan aan ons opdringt. Het is weer op zoek gaan naar de bron, naar het essentiële, naar het zuivere leven zoals het evangelie het ons brengt. Het is zich vrijmaken van macht, bezit, rijkdom, wellust, groothedswaan, geweld, onderdrukking, ... op weg naar Pasen, naar Verrijzenis.

Geloven dat we doorheen de dood het leven ontvangen door de verrijzenis, is de diepe kern van het christelijk geloof. Daarmee is dat een hoopvol geloof. Maar kijken we ook vanuit dat hoopvolle geloof naar de mensen en de wereld rondom ons? Naar aanleiding van de benoeming van de nieuwe aartsbisschop bleek nog maar eens dat er binnen de Vlaamse kerk uiteenlopende strekkingen aanwezig zijn. De vraag is of we ons zullen vastbijten in extreme standpunten of dat we in een open dialoog en met een open geest samen durven nadenken over actuele religieuze en maatschappelijke thema's, over de kerk van vandaag en van de toekomst. De vraag is dus ook of we kunnen omgaan met verscheidenheid, zonder het grote gelijk voorop te zetten. Of we op een hoopvolle wijze durven spreken over waar het werkelijk om gaat. 'Mensen als verhaal

van God' schreef de eind vorig jaar overleden Schillebeeckx. 'God is voor ons toegankelijk in de wereld en in de geschiedenis van de mensheid. Hij is geen zorgvuldig gepolijst theologisch concept dat in goedbewaakte kerkelijke museumzalen voor het nageslacht wordt bewaard', gaf Rik Torfs aan. De geschiedenis, het concrete, daarover gaat het in 'Jezus, het verhaal van een levende'. De kracht van het christendom zit niet in de katholieke instituties, zoals kardinaal Danneels zei bij de viering van tien jaar Tertio, maar in de radicaliteit van de evangelische waarden, in de overvloedige gerechtigheid en in barmhartigheid.

Op veel plaatsen in het Oude Testament is sprake van een God die zelf barmhartig is en wenst dat mensen tot hun recht komen. In de Bergrede worden we uitgenodigd te leven als een rechtvaardig mens. Dat wil zeggen als iemand die leeft als een kind van God. Dat vraagt drie dingen: bidden, vasten en barmhartig meeleven.

In het Nieuwe Testament brengt Jezus ter voorbereiding op zijn openbare leven veertig dagen en nachten door in de woestijn om er te vasten. Al vastend stelt hij zich helemaal open voor de kracht van God en de boodschap van Gods liefde. Jezus heeft een uitgesproken mening over vasten. Voor Hem hangt vasten direct samen met bidden tot de Vader én met liefde voor en rechtvaardigheid jegens medemensen.

Geen bekering, geen eerlijke bekommernis voor de medemens, en bijzonder de zwakke medemens, zonder een verhoogd engagement, een grotere solidariteit met de zwaksten onder ons.

Naar aanleiding van het Europese Jaar 2010 van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting roept de Europese Commissie Rechtvaardigheid en Vrede op tot grotere nationale en internationale solidariteit. 'Wij mogen onze mogelijkheden niet onderschatten om zelf verandering tot stand te brengen. Ieder van ons kan het algemeen welzijn op verschillende niveaus bevorderen: via politieke actie, via onze levensstijl of via onze dagelijkse con-

tacten met anderen.'

De Europese Unie is een van de rijkste gebieden ter wereld, maar toch heeft 17% van de Europeanen zo weinig middelen dat zij niet in hun basisbehoeften kunnen voorzien.

Ook de Paus riep op tot meer hulp voor armen en noodlijdenden, tegen de achtergrond van de huidige financiële en economische crisis die bestaande hulpstructuren fel op de proef stelt. 'Vooral de armen en diegenen die zich niet kunnen verdedigen dreigen het grootste slachtoffer te worden van de crisis. De bescherming en verdediging van een menswaardig bestaan is een taak van ons allemaal.' In Vlaanderen en Brussel gaan negen armoedeorganisaties en sociale bewegingen tot 2017 samenwerken rond zes doelen: gezondheid, arbeid, inkomen, wonen, onderwijs en samenleven. Die moeten stuk voor stuk bereikt worden tegen 2017. Het is de bedoeling dat de overheden op alle niveaus uitpakken met gerichte maatregelen om armoede aan te pakken. Tegelijk vormen de decenniumdoelen een geschikt kader om de violen op de verschillende niveaus gelijk te stemmen. Daarbij wil men de doelen onder de aandacht brengen van verschillende overheden, politieke partijen en andere organisaties.

Ook het IPB wil in haar Forum van 13 maart nadenken over armoede. We willen uitwisselen over wat er in organisaties en bewegingen al gebeurt en wat we verder kunnen doen, ook vanuit het IPB. Ludo Horemans van European Anti Poverty Network (EAPN), het Europees netwerk van verenigingen die strijden tegen armoede en sociale uitsluiting, zal de thematiek inleiden.

Er is geen eenvoudige oplossing voor armoede en sociale uitsluiting. Maar één ding is zeker: alleen samen kunnen we de strijd winnen.

Josian Caproens, voorzitter

De inzet van vrouwen in kerk en samenleving

'Bewogen inzet' was het thema van de gemeenschappelijke bijeenkomst van het IPB en de Waalse zusterorganisatie CIL op zaterdag 28 november in Brussel. In het Frans klonk dat als 'Engagez-vous... qu'ils disaient.' Opvallend gegeven was dat enkel vrouwen als sprekers werden uitgenodigd. Van ieder van hen ging een grote gedrevenheid uit.

Vrouwen in beeld

Na een hartelijk welkom door de beide voorzitters, Josian Caproens en Peter Annegarn, bracht een inleidende video 4 vrouwen in beeld die zich vanuit hun geloof inzetten. Marit Coels is godsdienstleerkracht in het secundair onderwijs en probeert haar geloof niet alleen te verwoorden maar ook zichtbaar te maken. Ze wil bijvoorbeeld haar leerlingen, die uit heel verschillende culturen komen, respect bijbrengen voor vrouwen door zelf op een respectvolle manier met hen om te gaan. Penelope Tranakas is de vrouw van een orthodoxe priester die werkzaam is in Brussel. Ze sprak over de manier waarop vrouwen zich met hart en ziel geven aan anderen zonder iets terug te verwachten. Rebekka Jonkers, studentenpastor, benadrukte dat netwerken een sterke kant is van vrouwen. Georgette Joniaux werkt als ziekenhuispastor en vindt het belangrijk om aanwezig te zijn bij mensen op breuklijnen in hun leven.

De interviews staan op you-tube en zijn via onze website terug te vinden.

Een verscheiden panel

Zes vrouwen mochten daarna reageren op wat ze gezien en gehoord hadden. De 3 Nederlandstalige panelleden waren duidelijk jonger dan hun Franstalige collega's en verwoordden hun commentaar en vragen vanuit andere ervaringen. Myriam Tonus en Catherine

Henry vroegen aandacht voor de bestaande situaties van discriminatie en onrecht. Ze profileerden zich als gepassioneerde voorvechters van gelijke kansen voor vrouwen. Ze riepen ook op tot bewustwording van de verborgen mechanismen van macht uitgeoefend door mannen. Dominique Olivier en Lianne de Oude legden meer de nadruk op een typisch vrouwelijke aanwezigheid en de complementariteit met de mannelijke aanpak. Als vrouw mogen we geloven dat we iets te bieden hebben. Als de erkenning vanuit de 'mannenwereld' niet spontaan komt, kunnen we haar met zachte dwang opeisen. Zo vertelden ze over kerkelijke plechtigheden waar vanuit hun functie een voorbehouden plaats was voorzien. Op het moment zelf bleek het echter heel moeilijk om voor hen een vrije stoel te vinden tussen al de mannen.

Liesbeth Last stelde dat we als vrouw moeten durven geloven in onszelf en in wat we doen. Vernieuwende initiatieven zijn nodig, ook als ze niet meteen een kerkelijke erkenning krijgen. De bezinning op onze inspiratie kwam uitdrukkelijk aan bod in de inbreng van Leen Vermeire. Vrouwen staan dikwijls voor zachte waarden. Ze leggen eigen accenten in de omgang met anderen. Daarbij staan ontmoeting en dialoog centraal. Vrouwen spreken gemakkelijker over wat hen beweegt. Ze brengen hun gevoelens en hun geloof in God eerder ter sprake dan mannen.

Workshops met een boodschap

's Namiddags waren er workshops over vrouwen in parochie, in bewegingen en in beleidsfuncties. In elke groep was er iemand die kort een getuigenis gaf waarna de vrouwelijke deelnemers eerst de kans kregen om te reageren. Pas daarna kregen ook de mannen het woord. Naast een uitwisseling over de eigen ervaringen waren er 2 vragen. Welke boodschap heb je na vandaag voor je omgeving? Wat willen jullie zeggen aan het beleid van kerk en samenleving?

Vrouwen in parochie

Op veel verschillende manieren zetten vrouwen zich in op lokaal niveau. Er zijn nogal wat vrouwen die onzichtbaar dienstwerk doen in parochies. Anderen zijn actief in catechese, liturgie, doop- en huwelijksvoorbereiding of in de parochieraad. De meesten doen het als vrijwilliger maar er zijn ook betaalde parochieassistenten.

Het is soms heel erg zoeken naar de goede verhoudingen binnen een parochiale samenwerking. Bepaalde priesters hebben het moeilijk om verantwoordelijkheid te delegeren aan leken. Vandaar de oproep aan het beleid om erkenning en waardering van vrouwen én mannen, leken én priesters. We moeten vrouwen op verantwoordelijke plaatsen durven benoemen. Alleen samen kunnen we de kerk opbouwen. Daar waar mogelijk kunnen we zorgen dat vrouwen het woord krijgen en mogen uitdrukken wat ze denken en ervaren. Ook pers en media kunnen extra attent zijn om evenveel vrouwen als mannen aan het woord te laten.

Vrouwen in bewegingen

Heel wat bewegingen kiezen voor een vrouwelijke pastor. Toch is het soms moeilijk werken omdat echte dialoog ontbreekt. Waar priesters zijn, blijven die soms de voorgangersrol opeisen. Ook te rigide structuren kunnen veel enthousiasme breken.

Er is nood aan nieuwe formules en een nieuwe taal. Dat vraagt ruimte en vertrouwen. Die is er niet altijd. Maar het is niet omdat we de indruk hebben dat de kerkmensen geen vooruitgang maken dat de mensen in de kerk niet vooruitgaan.

Dat vrouwen een heel eigen inbreng kunnen hebben wordt zichtbaar als we samen in de Bijbel lezen. In gekende verhalen komen nieuwe dimensies naar boven.

Vrouwen in beleidsfuncties

In de samenleving vinden we meer vrouwen met verantwoordelijkheid

dan vroeger. Toch valt het op dat in de beleidsorganen nog steeds veel meer mannen aanwezig zijn. De ongelijke verdeling van de huishoudelijke taken blijft één van de belangrijkste oorzaken hiervoor. Maatschappelijk en politiek moet er dus gewaakt worden over faciliteiten voor vrouwen om zich ten volle te kunnen engageren in hun beroep.

Vrouwen in leidinggevende functies moeten netwerken uitbouwen om elkaar te steunen. Daarin kunnen ze samen op zoek gaan naar creatieve manieren om hun taken op te nemen.

Ze leggen immers andere accenten dan mannen.

De vraag welke functies vrouwen kunnen opnemen, is een foute vraag. Vrouwen moeten voor alle functies in aanmerking komen. Het gaat om competentie. De complementariteit van vrouwen en mannen is een rijkdom, ook in de Kerk.

Binnenkerkelijk zijn vrouwen echter slechts heel beperkt betrokken bij het beleid. Daar dient dus nog aan gewerkt te worden. In de kerkelijke structuren speelt natuurlijk het verschil in verantwoordelijkheid tussen leken en priesters daarin ook mee.

Bemoedigend en hoopvol

Er zijn in de voorbije jaren veel goede dingen gebeurd voor en door vrouwen. Misschien zijn we daar te bescheiden over en mogen we ze meer zichtbaar maken. Ook al vond niet iedereen de evolutie in de voorbije jaren positief en hadden sommigen de indruk dat er nog maar heel weinig was veranderd, toch was de algemene toon van deze dag hoopvol. Maar er blijven nog vele verdere stappen te zetten. Vrouwen die daarin moedig voorop gaan, doen dat niet voor zichzelf, maar voor de helft van de mensheid en daarom eigenlijk voor het geluk van de hele mensheid. Waar we kunnen, willen we hen dan ook volop steunen en bemoedigen en de erkenning geven die hen toekomt.

Carine Devogelaere

KORTGEKNIPT

IPB (be)weegt

Graag nodigen we al onze lezers uit op 5 juni 2010.

We vieren ons 40-jarig bestaan met een feestelijke studie- en ontmoetingsdag in het Provinciehuis van Antwerpen.

Bert Roebben zal een beeld schetsen van de plaats van de leek in de Kerk. Na een ludiek intermezzo, volgen enkele interviews. De voormiddag wordt besloten met een gebedsmoment.

's Middags is er ruim kans om elkaar te ontmoeten bij een wandelbuffet.

Tussendoor krijgt u de gelegenheid om te kijken naar een kort historisch overzicht van de voorbije 40 jaar en om te stemmen voor de publieksprijs van onze wedstrijd. Meer gegevens hierover vindt u begin maart op onze website.

De namiddag begint met een panelgesprek met enkele oudvoorzitters en leden van het IPB. Daarna wordt het resultaat van de wedstrijd GELOVEN (BE)WEEGT bekend gemaakt. We eindigen om vier uur met een feestdrank.

We hopen dat u er ook zal bij zijn. Info en inschrijving vanaf begin maart op www.ipbsite.be

Trincarnatie

Jacques Haers, jezuïet en prof aan de faculteit theologie van de KULeuven, was erbij in Kopenhagen. Hij gelooft dat de milieuproblematiek en de zorg voor de schepping tot de grootste uitdagingen aller tijden behoren. Hij ziet het als zijn roeping om zich daarvoor in te zetten.

Jacques, jij hebt eigenlijk eerst wiskunde gestudeerd en daarna pas theologie. Doe je nog iets met die eerste opleiding?

De wiskunde is me altijd blijven boeien maar door haar recente ontwikkelingen zie ik meer en meer hoe ze kan helpen om theologische begrippen te verstaan. Het denken in termen van verzamelingen en de studie van netwerken zetten de afzonderlijke delen en individuen via relaties in een groter geheel. De schepping is als geheel geschapen en we zijn aan elkaar gegeven. Niets of niemand bestaat op zichzelf. We zijn allemaal in relatie tot elkaar geschapen.

De denkpatronen uit de wiskunde werpen ook licht op de leer over de Drievuldigheid en de Kerk. Ik beschouw ecclesiologie als meer dan een kader. Het gaat eigenlijk over datgene waarin wij geloven: dat wij, hoe onwaarschijnlijk het soms ook lijkt, gemeenschap kunnen vormen. Een duurzame, schepingsbetrokken gemeenschap. Binnen deze schepping neemt de mens een bijzondere plaats in, die hem nochtans niet afzondert van de schepping. De schepping heeft zich in de mens mogelijkheden gegeven die ze anders niet zou hebben. Als wij denken, zijn het niet wij die denken maar is het de hele schepping die denkt.

Verbondenheid weerspiegelt een God die triniteit is. Een God die zich incarneert in de schepping en in Jezus van Nazareth. Triniteit en incarnatie vloeien hier samen. Om dat niet te vergeten, spreek ik over trincarnatie.

Nu hoor ik de professor aan het woord. Geef je graag les?

Ik heb altijd graag les gegeven. Mijn eerste ervaringen waren in het secundair onderwijs. Na mijn doctoraat over het scheppingsbegrip bij Origenes kwam ik aan de Leuvense universiteit als prof systematische theologie. Zelf spreek ik liever over 'articulerende theologie', met een knipoog naar Thomas van Aquino, die het ook graag had over articulaties – daar komen onze "artikelen van het geloof" vandaan. Ik hou van een theologie waarin mensen zelf beginnen denken over hoe de geloofsinhoud uitgedaagd wordt.

Zo heb ik, als theoloog, in een project over 'Duurzame vredesopbouw en conflicttransformatie' transdisciplinair mogen samenwerken aan de universiteit. In zo een situatie ervaar je de kracht van de theologie.

Je hebt dit jaar je lesopdracht beperkt om ook deeltijds te kunnen werken voor OCIFE? Kan je daar iets meer over zeggen?

OCIFE is een jezuïetenorganisatie in Brussel. We werken samen met de COMECE en willen aanwezig zijn, zowel intellectueel als pastoraal, in de Europese instellingen. We brengen verschillende thema's onder de aandacht, zowel op politiek als sociaal en economisch vlak. Het is zeer internationaal werken en de creativiteit van de vriendschap doet nieuwe mogelijkheden ontstaan. Ik ben daar zelf mede verantwoordelijk voor de ecologische poot. We hebben nood aan nieuwe manieren van denken. Als we voor een probleem staan, zoeken we spontaan hoe we het onder controle kunnen krijgen. Dit controlerend oplossen loopt vast als we daarmee de klimaatverandering willen aanpakken. De natuur laat zich uiteindelijk niet door de mens controleren en wij worden ontmoedigd als we dat soort controle nastreven. Tragisch genoeg is het die controlerende houding die, paradoxaal genoeg, aan de basis ligt van de huidige crisis.

De zorg voor de schepping lijkt wel je grote passie.

Ik geloof dat de zorg voor het milieu, het klimaat, de biodiversiteit, ... de uitdaging is vandaag. De komende 50 jaar zullen beslissend zijn voor het overleven van onze planeet. Hierin heeft de Kerk een rol te spelen. Zij is universeel in haar denken en kan dus anders spreken dan de politici die gebonden zijn aan de eigen natie en die meestal op korte termijn denken. Iemand als aartsbisschop Migliore, de permanente vertegenwoordiger van het Vaticaan bij de VN, maar ook de paus zelf engageren zich meer en meer in deze materie. Ook hier bij ons in Vlaanderen gebeuren goede dingen, bijvoorbeeld door Jef Felix en het Netwerk Rechtvaardigheid

en Vrede en door Tom Jones. Ook kardinaal Danneels met zijn brochure over ecologie en schepping roept op tot verandering. Zich niet engageren noem ik een zonde van verzuim.

Iedereen kan kleine dingen doen. Vele kleintjes maken een groot. De verbondenheid maakt dat het kleine productief wordt. Een netwerk geeft positieve energie voor verandering.

Het Rijk Gods is een verbond onder alle mensen en met de hele schepping. De spirituele uitdaging is dan: hoe trekken we de wereld in? Hoe leven we de trincarnatie in tijden van milieucrisis? Hier put ik inspiratie vooral bij Egied Van Broeckhoven, jezuïet en priesterarbeider.

Als jezuïet sta je in een bepaalde traditie. Heeft die daar iets over te zeggen?

De Ignatiaanse spiritualiteit reikt ons wegen aan die ook vandaag waardevol zijn. Zo heeft Ignatius gekozen om samen met anderen gemeenschap te vormen. Hij wilde vanuit die verbondenheid apostolisch leven. Zijn vele brieven tonen hoe belangrijk hij netwerking vond. Op een moment dat er geen internet bestond, was hij de grootste briefschrijver van zijn tijd.

De jezuïeten hebben ook een vierde gelofte: gehoorzaamheid aan de paus wat betreft zendingen. In Ignatius' tijd stond de paus op de plaats met de meest universele blik. Elk lokaal engagement staat in relatie tot het grotere geheel, zo ziet Ignatius dat.

En de rijkdom van de Geestelijke Oefeningen is onuitputtelijk. We kennen ze hier vooral als een individuele hulp om tot onderscheiding te komen. Maar meer en meer vindt het proces van gemeenschappelijke onderscheiding ingang in groepen en gemeenschappen. Als we samen naar de Geest luisteren, zullen we goede keuzes maken en de juiste beslissingen nemen. Er is dus ook een belangrijke structurele en institutionele dimensie aan de Ignatiaanse handelwijze. En dan heb ik het niet alleen over een gemeenschap van jezuïeten maar over leken en religieuzen samen. Samen zijn we verantwoordelijk voor het visioen van het Rijk Gods.

Interview: Carine Devogelaere